

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features large, overlapping, curved shapes in various shades of pink and white, creating a modern, abstract design.

Anna-Mari Ranta
Sarianna Romppainen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), diakoniatyö
Opinnäytetyö, kevät 2021

MAAHANMUUTTAJANAISTEN KOKEMUKSIA KULTTUURIN JA KULTTUURIEROJEN VAIKUTUKSISTA KOTOUTUMISEEN

Diak

TIIVISTELMÄ

Anna-Mari Ranta ja Sarianna Romppainen
Kolmen eritaustaisen maahanmuuttajanaisten kokemuksia kulttuurin ja
kulttuurierojen vaikutuksista kotoutumiseen
46 sivua, 2 liitettä
Helmikuu, 2021
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan AMK-tutkinto
Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää maahanmuuttajanaisten ja -äitien kokemuksia oman kulttuurinsa sekä suomalaisen kulttuurin vaikutuksista kotoutumiseen ja integroitumiseen. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta maahanmuuttajanaisten ja -äitien kokemista kotoutumista ja integroitumista haastavista sekä tukevista tekijöistä. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa ymmärrystä ja lisätä tietoisuutta maahanmuuttajanaisten asemasta, kulttuurien yhdistämisestä, kulttuurieroista sekä eri kulttuureista ja niiden toimintatavoista. Opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään keskeisiä käsitteitä ja maahanmuuttajanaisten kokemia kotoutumisen haasteita sekä seurakunnan roolia kotoutumisprosessissa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin maahanmuuttajanaisten henkilökohtaisella teemahaastattelulla. Haastattelut äänitettiin ja tutkimusaineisto litteroitiin. Litteroitu haastatteluaineisto jaoteltiin teemoittain. Aineisto analysoitiin sisällönanalysimenetelmällä.

Opinnäytetyön keskeiset tulokset osoittavat, että kulttuurissa ja kulttuurieroavaisuuksissa kotoutumiseen ja integroitumiseen vaikuttavat sosioekonominen tausta, naisten asema ja toimijuus, kielitaito, yhteisö sekä oma asenne. Tuloksissa ilmeni maahanmuuttajien kanssa toimivien tahojen kulttuurituntemuksen puutteellisuus sekä suomalaisen yhteiskunnallisen tiedon ja tietoisuuden tärkeys maahanmuuttajanaisten keskuudessa.

Avainsanat: kotoutuminen, kaksisuuntainen integraatio, maahanmuuttajaäidit, maahanmuuttajanaiset, kulttuuri, kulttuurierot

ABSTRACT

Anna-Mari Ranta and Sarianna Romppainen
Experiences of three immigrant women from different backgrounds
concerning the effects of culture and cultural differences on integration
46 pages, 2 appendices
Spring 2021
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's degree in social services
Bachelor of social services

The purpose of the thesis was to explore the experiences of immigrant women and immigrant mothers related to the effect of their own and Finnish culture on integration. The aim was to raise awareness of the challenges and supporting integration and integration experienced by immigrant women and mothers. In addition, the aim was to strengthen understanding and to raise awareness about the status of immigrant women in society, association of cultures, cultural differences and different cultures and their modes of operation. The thesis theory discusses the challenges of integration experienced by immigrant women as well as the role of the congregation in the process of integration.

The thesis was carried out as a qualitative study. The material was collected through a personal-themed interview with immigrant women. Interviews were recorded and research material transcribed. The transcribed interview material was broken down by themes. The data was analyzed using the content analysis method.

The key results of the thesis showed that integration and integration in culture and cultural differences are influenced by socioeconomic background, women's status and agency, language skills, community and one's own attitude. The results showed the lack of cultural knowledge of those involved with immigrants and the importance of Finnish social knowledge and awareness among immigrant women.

Keywords: integration, two-way integration, immigrant mothers, immigrant women, culture, cultural differences

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTTAJANAISTEN KOTOUTUMINEN	8
2.1 Integroituminen	8
2.2 Kotoutumisen haasteita	10
2.3 Maahanmuuttajanaisten ja -äitien kotoutumisen haasteita	11
2.4 Seurakunta maahanmuuttajien tukena kotoutumisessa	13
3 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
4 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	16
4.1 Aineiston kerääminen	16
4.2 Aineiston analysointi	19
5 TULOKSET	21
5.1 Perhe ja parisuhde	22
5.2 Kaksi kulttuuria	23
5.3 Haasteet suomalaisessa yhteiskunnassa	25
5.4 Kieli ja toimijuus	27
5.5 Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naiseus	28
5.6 Hyvinvointi ja tulevaisuus	29
6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	31
6.1 Haastateltavien anonyymiteetin suojaaminen ja luottamuksen rakentuminen	32
7 POHDINTA	34
LÄHTEET	38
LIITTEET	42
LIITE 1: Kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä	42
LIITE 2: Haastattelukysymykset	44

1 JOHDANTO

Maahanmuuton alkuvaiheessa ihminen on halukkain integroitumaan uuteen yhteiskuntaan. Aikaisempien tutkimusten mukaan maahanmuuttajien kokemukset kotoutumisen haasteista ovat melko yhtenäisiä. Maahanmuuttajista lähes puolet on naisia. Miesten ja naisten kotoutumisen haasteiden eroja ei ole tutkittu ja eritelty tarpeeksi, vaikka heidän kotoutumisen haasteensa eroavat toisistaan. (Achrén & Leinonen 2014, 6, 12.) Kotoutumisprosessissa naiset ovat miehiä huonomassa asemassa sukupuolensa vuoksi. Maahanmuuttajanaisten syrjäytymisriski tiedostetaan ja siitä tarvitaan lisää tietoa.

Opinnäytetyön aiheeksi valitsimme tapaustutkimuksen kolmesta eritaustaisesta maahanmuuttajanaisesta, koska olemme kiinnostuneita maahanmuuttajanaisten asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirkkaimpana tavoitteenamme on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan edistää maahanmuuttajanaisten toimijuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa Suomessa. Haluamme lisätä tietoisuutta maahanmuuttajanaisten ja -äitien asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa ja pohtia, miten voisimme parantaa heidän tilannettaan Suomessa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia maahanmuuttajanaisten ja -äitien omia kokemuksia kotoutumisesta ja integroitumisesta Suomeen. Kulttuurierot ja kulttuurien yhdistäminen on koettu aikaisemmissa tutkimuksissa kotoutumisen haasteiksi. Omassa opinnäytetyössämme haluammekin syventyä kulttuurin, kulttuurierojen ja kulttuurien yhdistämisen sekä muiden sensitiivisten asioiden vaikutuksiin Suomeen kotoutumisessa ja integroitumisessa. Maahanmuuton vilkastuessa aiheemme on ajankohtainen. Tietoa on tarjolla siitä, kuinka maahanmuuttajia tulisi kotouttaa ja sopeuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitkä asiat tuottavat erityisesti naisille haasteita vuosien mittaisessa ja yksilöllisessä kotoutumisprosessissa.

Kotoutumisessa, maahanmuutossa ja uuden elämän aloittamisessa on eroja miesten ja naisten välillä. Syrjäytymisriski on suurin maahanmuuttajaaideilla, jotka hoitavat lapsia kotonaan tai tulevat pakolaisina sodan jaloista. (Achrén & Leinonen 2014, 6–7.) Maahanmuuttajaäitien kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan on usein jäänyt vajaaksi suomen kielen kielimuurin vuoksi (Chinnigadoo & Korkalainen 2017). Äitien kotoutuminen olisi koko perheen kannalta tärkeässä asemassa. Aikaisemmat tutkimukset osoittivat, että kotoutumisen haasteet eivät kuitenkaan olleet niin yksiselitteisiä. Kotoutumisprosessin aloittamisen ajankohta on olennainen. Parempi suomen kielen koulutus ja maahanmuuttajien uskallus harjoittaa suomen kieltä kantaväestön kanssa olisi tärkeää. Teoksissa on useasti korostettu kielitaitoa, ystävyyssuhteita, verkostoitumista, aktiviteettejä, osallisuutta ja sosiaalisten suhteiden tärkeyttä. Maahanmuuttajia on ollut aina, ihmiset eivät kuitenkaan tule aina samoista lähtökohdista ja samasta maasta. Vuosien varrella muutoksia tapahtuu niin lähtö- kuin tulomaassakin. (Karayilan 2017, 3.) Tutkimusta maahanmuuttajien kotoutumisen haasteita ja edistämisestä pitäisi tehdä jatkuvasti. Emme voi olettaa maahanmuuttajien kulttuuritaustan ja syyn olevan aina standardi.

Opinnäytetyömme on tehty yhteistyössä yhteisötalon kanssa. Yhteistyökumppanimme tarkkaa nimeä ja paikkakuntaa emme mainitse opinnäytetyössämme eettisistä syistä. Yhteisötalo on tarkoitettu lapsille, nuorille ja perheille ajanvietto- ja aktiviteettipaikaksi ja sen asiakaskulttuuri on monikulttuurinen. Siellä voi harrastaa liikuntaa, kokkausta, askartelua sekä kisailla ja leikkiä. Yhteisötalo valikoitui yhteistyökumppaniksemme, koska heillä on ollut maahanmuuttajia työharjoittelussa, työkokeilussa ja vapaaehtoisena. He ovat kohdanneet paljon perheiden haasteita, jotka ovat johtuneet kulttuurieroista ja kulttuurien yhdistämisestä. Perheiden naisten ja äitien asiat heijastuvat myös lapsiin. Opinnäytetyön avulla yhteisötalon tavoitteena on saada lisätietoa maahanmuuttajanaisia ja -äitejä askarruttavista asioista ja heidän kokemuksistaan kotoutumisessa.

2 MAAHANMUUTTAJANAISTEN KOTOUTUMINEN

2.1 Integroituminen

Opinnäytetyömme avainkäsitteet ovat maahanmuuttaja, kotoutuminen sekä kulttuuri. Lisäksi opinnäytetyömme kannalta tärkeiksi käsitteiksi nousi perhe, parisuhde, sukupuolten välinen tasa-arvo ja yhteiskunnallinen toimijuus. Maahanmuuttajaksi kutsutaan heitä, jotka ovat tulleet maahan pakolaisena, turvapaikanhakijana, opiskeluiden, työn tai puolison perässä. Kotoutuminen on tapahtumaprosessi, jonka maahanmuuttaja käy läpi tavoitellessaan täysivaltaista jäsenyyttä uudessa yhteiskunnassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a.) Kulttuurin voi jakaa kahteen osa-alueeseen – yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä korostavaan kulttuuripiiriin. Yksilöllisessä kulttuurissa maailmankuva ja ihmisen identiteetti on minäkeskeinen. Yhteisökeskeisessä kulttuurissa on yleistä “me”-keskeisyys. Syynä jaotteluun on perhekäsitys, joka vaikuttaa ihmisen minäkuvaan, elämäkatsomukseen, sisäisiin perhesuhteisiin ja lähiympäristössä oleviin suhteisiin. Kulttuurit eroavat alueittain toisistaan. (Väestöliitto i.a.)

Maahanmuuttajan kotoutumisesta on olemassa akkulturaatioteoria. Teorian mukaan maahanmuuttaja voi omaksua kotoutumisen strategiaksi assimilaation, separaation, marginalisaation tai integraation. Integraatio koetaan parhaana kotoutumisen strategiana, koska silloin henkilö ylläpitää omaa kulttuuriaan ja samalla haluaa mukautua uuteen kulttuuriin. Kaksisuuntainen kotoutuminen tarkoittaa prosessia, jossa maahanmuuttaja ja yhteiskunta integroituvat. (Chinnigadoo & Korkalainen 2017, 13.) Kaksisuuntaisessa kotoutumisessa yhteiskunta muokkautuu väestön monimuotoistuuessa sekä maahanmuuttaja tavoittelee yhteiskunnan ja työelämän vaatimia tietoja ja taitoja. Tässä prosessissa yhteiskunnan velvollisuus on huolehtia kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä ja tarjota mahdollisuudet kotoutumiseen. Maahanmuuttajalla itsellään on myös aktiivinen ja tärkeä rooli kotoutumisessa. Prosessin onnistuminen vaatii maahanmuuttajalta motivaatiota, sitoutumista ja omatoimisuutta.

Yhteiskunnalla on oikeus edellyttää maahanmuuttajan aktiivista osallistumista oman kotoutumisensa edistämiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a.)

Assimilaatioita pidetään integraation vastakohtana. Assimilaatio tarkoittaa, että maahanmuuttaja yrittää omaksua uuden kulttuurin täysin ja pyrkii haihduttamaan oman, entisen kulttuurinsa. Separatio tarkoittaa ihmisen kieltäytymistä mukautua uuteen kulttuuriin ja halua pitäytyä täysin oman kulttuurinsa identiteetissä. Marginalisaatio tarkoittaa, että maahanmuuttaja ei koe kuuluvansa aiempaan, lähtömaan kulttuuriin eikä myöskään uuden, tulomaan kulttuuriin. (Karayilan 2017, 3–4.)

Ruth Lister (2004) on jaotellut toimijuuden kahteen eri ulottuvuuteen, henkilökohtaiseen ja poliittiseen ulottuvuuteen. Henkilökohtainen toimijuus on arkipäiväistä toimijuutta –arjessa pärjäämistä ja suoriutumista. Poliittinen eli strateginen toimijuus on laajempi ulottuvuus, jossa vastustetaan epäkohtia ja tavoitellaan yhteiskunnallisia muutoksia. Arkipäiväinen toimijuus voi kuluttaa paljon energiaa, joka supistaa strategisen toimijuuden mahdollisuuksia. Toimijuuden toteutuminen edellyttää osallisuutta. Osallisuus ja toimijuus ovat olosuhdesidonnaisia. Niiden toteutumista hankaloittavat ulkoiset tekijät kuten uusi ja vieras elinympäristö, ihmisarvoa sivuuttavat sosiaalipoliittiset raamit sekä elämän ennakoimattomuus. (Okafor 2019, 16–17.) Osallisuutta ja toimijuutta edistäviä tekijöitä ovat ihmisen oma motivaatio sekä merkityksellisyyden ja minäpystyvyyden kokemus, jotka edellyttävät hyvinvointiresurssien riittävyyttä sekä yksilön yhteiskunnallisia vapauksia ja mahdollisuuksia lujittavia puitteita. (Isola 2017, 15–19.) Maahanmuuttajan yhteiskunnallisen toimijuuden laajuus määrittelee kotoutumisen onnistumista.

Kulttuurit kokonaisuudessaan ovat osa maahanmuuttajien kotoutumista. Oman kulttuurin säilyttäminen voi olla tärkeä maahanmuuttajan identiteetin kannalta, mutta onnistunut kaksisuuntainen kotoutuminen vaatii myös uuden kulttuurin osittaista omaksumista. Onnistuneessa kotoutumisessa kulttuurit kulkevat rinta rinnan, eivätkä sulje toisiaan pois. Läheiset ihmiset, kuten perhe, puoliso ja ystävät, voivat olla kotoutumista tukevia tai haastavia tekijöitä. Sukupuolten välinen tasa-arvo voi olla vaihtelevaa eri kulttuurien välillä, joten

maahanmuuttajanaisten rooli voi olla ristiriidassa. Sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisella on vaikutuksia maahanmuuttajanaisten toimijuuteen.

2.2 Kotoutumisen haasteita

Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi, joka voi kestää useita vuosia (Toivanen 2016, 3). Kotoutuminen ajatellaan yhtenä suurena kokonaisuutena, vaikka kotoutumista tapahtuu usealla eri elämänalueella. Kotoutumisvaiheen onnistumisen kannalta olisi hyvä ottaa huomioon ihmisen mielenkiinnon kohteet ja elämän eri osa-alueet. Maahanmuuttajille luonnollinen reaktio on kulttuurishokki ja siihen liittyvät vaiheet. Kulttuurishokilla tarkoitetaan hämmennyksen reaktiota, joka voi syntyä uuden kulttuurin myötä. On huomattu, että maahanmuuttajan käyttämällä akkulturaatiostrategialla ja kotoutumisen ajoittamisella sopivaan kotoutumisvaiheeseen on vaikutuksia. Kotoutumisen alkuvaiheessa ihminen on sopeutuvaisin ja halukkain integroitumaan uuteen yhteiskuntaan. (Karayilan 2017, 5–7.) Merkittävä haaste kotoutumisen kannalta ovat turvapaikkapäätösten pitkät käsittelyajat (Saxén, Nilsson & Mubarak 2015, 41, 45).

Maahanmuuttajan kotoutumiseen vaikuttavat yksilön kotimaan kulttuuri ja maastalähdön syy. Tutkimusten tuottaminen kotoutumisesta ja maahanmuutosta on oltava jatkuvaa, jotta kaksisuuntainen kotoutuminen on mahdollista. (Karayilan 2017, 3.) Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja laki kotoutumisen edistämisestä ovat turvaamassa maahanmuuttajien tasa-arvoa ja valinnanvapautta sekä tukevat heidän toimijuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa (L 493/1999; L 1386/2010).

Suurin osa somaleista on kokenut rasismia Suomessa, mutta he eivät yleistä suomalaisten rasistista käytöstä. Osalla maahanmuuttotautaisista ihmisistä ei ole ollenkaan suomalaisia tuttavuuksia, saati kavereita tai ystäviä. Nuoret tutustuvat helposti kouluissa, mutta vanhemmille, varsinkin naisille, on haastavampaa tavata suomalaisia. (Saxén, Nilsson & Mubarak 2015, 10, 190–202.) Maahanmuutosta ja kotoutumisesta keskustellessa ilmenee, että rasismi ja syrjintä ovat yleisiä kokemuksia maahanmuuttajien keskuudessa (Saxén,

Nilsson & Mubarak 2015, 197; Karayilan 2017, 21–23). Yhdenvertaisuuslain tehtävänä on parantaa syrjittyjen asemaa ja estää syrjityksi tuleminen (L 1325/2014). Ruotsissa on tehty tutkimus, jossa käsitellään maahanmuuttajien kotoutumista ja heihin kohdistuvaa rasismia. On tärkeää, että sosiaalityöntekijät puuttuvat ja tunnistavat rasistisen ja syrjivän käytöksen, joka kohdistuu maahanmuuttajiin. Euroopassa maahanmuutto on tunnistettu kulttuuriseksi ja poliittiseksi haasteeksi. Maahanmuutto aiheuttaa yhteiskunnan sisällä ongelmia, jotka peilautuvat kulttuuriin, uskontoon, demokratiaan, talouteen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Euroopan maihin on perustettu maahanmuuttajavastaisia poliittisia puolueita, jotka haastavat läntistä liberaalia ajattelua sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Suvaitsevaisuutta kannattavat sosiaalityöntekijät osallistuvat tavallaan myös syrjintään luokittelemalla maahanmuuttajia uskonnon, etnisen taustan tai kulttuurin perusteella. Tämä koskee pohjoismaista sosiaalityötä. (Eliassi 2017.)

Työrahaaheet koetaan maahanmuuttajaväestössä vaikeaksi toteuttaa Suomessa. Työnantajilla ja työkavereilla on ennakkoluuloja, joten moni kokee etnisen taustansa olevan esteenä työllistymiselle sekä mahdollistavan työsyrynnän. Monet maahanmuuttajanaisetkin haluaisivat töihin, mutta esimerkiksi somalinaisten työllistymistilanne on somalimiehiäkin huonompi sukupuolisyrynnästä ja taustasta johtuen. Lisäksi suuri lasten lukumäärä voi vaikuttaa äitien aktiivisuuteen työelämää kohtaan. (Saxén, Nilsson & Mubarak 2015, 237–240, 243.) Hollannissa on tunnustettu, että maahanmuuttajille tehtävät ennakkotestit ovat kartoittamassa maahanmuuttajia, joilla voi olla ongelmia maahantulossa tai jotka eivät ole testien valossa soveltuvia integroitumaan hollantilaiseen yhteiskuntaan. Ennakkotestien tulokset saattoivat lykätä maahanmuuttajien oleskelulupaa tai pahimmillaan peruuttaa sen kokonaan. (Ellermann 2019.)

2.3 Maahanmuuttajanaisten ja -äitien kotoutumisen haasteita

Tuuli Toivanen (2016) on selvittänyt maahanmuuttajaäitien kokemuksia äitiydestä, haasteista ja heidän tuen tarpeestaan Suomessa. Toivasen *Äitinä*

uudessa maassa ja uudessa kulttuurissa – tutkimus sekä Sanna Karayilan tutkimus (2017) *Kotoutuen osaksi yhteisöä – Maahanmuuttajien kertomuksia kotoutumisesta* osoittivat, että jo pitkäänkin Suomessa olleilla maahanmuuttajaäideillä eniten haasteita tuottaa suomen kielen oppiminen, uuden kulttuurin omaksuminen sekä kahden kulttuurin välillä tasapainoilu. (Karayilan 2017, 3; Toivanen 2016, 23–26.) Tutkimukset ovat osoittaneet, että suomen kielen riittävä oppiminen vie noin kolme vuotta aikaa, jotta töissä, koulussa ja vapaa-ajalla selviää yksinkertaisimmista kielihaasteista. Maahanmuuttajille järjestettävässä kotoutumiskoulutuksessa suomen kielen opinnot kestävät vain puolisen vuotta, jonka jälkeen maahanmuuttajat pyritään työllistämään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen mukaan haastavin asema on niillä maahanmuuttajanaisilla, jotka ovat olleet kotiäitinä ja eivät ole käyneet peruskoulua. Tutkimukseen osallistuneista somalinalaisista kuudesosa ei osannut lukea ja kirjoittaa tai luku- ja kirjoitustaito oli heikkoa. (Saxén, Nilsson & Mubarak 2015, 203–209, 213–217.)

Suurin osa Toivasen (2016) tutkimukseen osallistuneista maahanmuuttajaäideistä oli töissä tai koulussa, mikä on oletettavasti vaikuttanut myönteiseen asenteeseen Suomea kohtaan. Lisäksi äitien merkittäväksi haasteeksi nousivat puutteelliset sosiaaliset verkostot. Äidit kertoivat arkensa Suomessa olevan kiireistä ja haastavaa. Ison perheen äidit olivat väsyneitä ja uuvuksissa lasten hoidosta sekä suomen kielen osaamattomuudestaan. Sukulaisten, perheen ja ystävien tuki oli vähäistä, koska suurin osa heistä ei asu Suomessa. Perheen ja koulunkäynnin yhdistäminen koettiin haasteelliseksi. Ongelmia ja huolta monessa perheessä aiheuttivat raha-asiat. Maahanmuuttajaäidin positiivinen elämänasenne kotoutumisessa oli tärkeää. (Toivanen 2016, 23–28, 30–32.) Kotoutumissuunnitelmassa tulee erityistä huomiota kiinnittää vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin (L 1386/2010).

Achrénin ja Leinosen (2014) tutkimuksessa osoitetaan, että maahanmuuttajakotiäidit ovat erityistä tukea tarvitseva ryhmä. He tarvitsevat konkreettista apua ja tukea arjenhallinnassa muiden kotoutumispalveluiden lisäksi. Maahanmuuttajaäidit kotoutuvat yhteiskuntaan muita perheenjäseniä hitaammin, koska heillä on vähemmän sosiaalisia kontakteja. (Achrén &

Leinonen 2014, 22, 32.) *Suomen somalit* –kirjassa Yusuf M. Mubarak kertoo perheensä kokemuksesta, kuinka Punainen Risti etsi heille suomalaisia ystäväperheitä kotoutumisen tueksi (Saxén, Nilsson & Mubarak 2015, 193–194). Karayilanin (2017, 3) mukaan kotoutumisessa haasteellista oli sosiaalisten suhteiden solmiminen, yhteiskuntaan integroituminen sekä koulutukseen ja töihin pääseminen.

Maahanmuuttajaäitien kotoutumisen tukeminen on edistynyt viime aikoina ja kotiäitien kielikursseille osallistumista on tuettu siten, että joillekin kursseille on ollut mahdollista ottaa lapset mukaan. Joissakin kulttuureissa naisen tehtävänä on hoitaa kotia eli käytännössä olla kotiäiti ja työtön. Kulttuuriin liittyvä tapa voi siirtyä uuteen maahan, joten naiset ovat helposti yhteiskunnassa väliinputoajia sosiaalisten suhteiden rakentamisessa ja kielen oppimisessa. Ydinperheen puuttumisen vuoksi sosiaalinen verkosto voi jäädä puutteelliseksi ja syrjäytymisriski kasvaa. (Chinnigadoo & Korkalainen 2017, 10–12.)

Maahanmuuttajanaisten kielimuurin vuoksi myös heidän mahdollisesti kokemansa lähisuhdeväkivalta voi jäädä huomaamatta. Väkivalta ja sen uhka vaikeuttavat naisten pääsyä mukaan kotoutumisprosessiin. Naisten voi olla vaikea kertoa perheen sisäisistä konflikteista, jos asiointitilanteessa on paikalla miespuolinen tulkki. (Chinnigadoo & Korkalainen 2017, 11.)

2.4 Seurakunta maahanmuuttajien tukena kotoutumisessa

Seurakunnissa tehdään paljon erilaista maahanmuuttajatyötä yhteistyössä vastaanottokeskusten ja kuntien kanssa kohtaamalla eri tavoin maahanmuuttajien sekä maahanmuuttajataustaisten kieli- ja kulttuuriryhmiä. Seurakunta voi olla avuksi turvapaikanhakijoiden turvapaikkaprosessissa, tarjoamassa apua heidän arkeensa ja tukemassa heidän jaksamistaan. Seurakunta tukee maahanmuuttajien kotoutumista osallisuutta ja toimijuutta edistäen, ottamalla heitä mukaan seurakunnan toimintaan ja antamalla mahdollisuuden aktiivisuuteen. Erilaisissa ryhmissä voi oppia suomen kieltä ja tutustua uusiin ihmisiin, jotka ovat tärkeä osa kotoutumista. Seurakunnissa

järjestetään äiti-lapsipiirejä ja kansainvälisiä naistenkerhoja, jotka vahvistavat naisten ja äitien sosiaalista verkostoa sekä pienentävät heidän syrjäytymisriskiään. Lisäksi tarjotaan naisten ja miesten vertaistoimintaa sekä perhe- ja parisuhdeleirejä, joilla voidaan tarjota tukea parisuhteeseen ja vanhemmuuteen. Seurakunnan on tärkeää ansaita maahanmuuttajaperheiden luottamus, jotta perheiden lapset saavat osallistua lasten ja nuorten toimintaan. Diakoniatyöntekijän tärkeänä tehtävänä on antaa tarvittavaa ohjausta ja neuvontaa yhteiskunnan palveluista ja arjessa selviämisestä. (Suomen ev.lut. kirkko i.a.)

Seurakunnalla on käytettävissään runsaasti keinoja tukea maahanmuuttajien työllistymistä ja edistää sitä kautta yhdenvertaisuutta. Kielitaitoa vahvistetaan kielitaidon päivityskursseilla ja suomenkielisissä keskusteluryhmissä. Työnhakutilanteessa vaaditaan usein erityisen hyvää suomen kielen taitoa – jopa parempaa kuin itse työtehtävä vaatisi. Seurakunnasta voidaan järjestää kielitaitoinen tukihenkilö työnhakutilanteeseen sekä voidaan ohjata työnhakuun ja ammatinvalintaan liittyvissä asioissa. Lisäksi seurakunnassa järjestetään erilaisia työpaja- ja kerhotoimintaa. Seurakunnalla on mahdollisuus tarjota maahanmuuttajille tukityöllistymispaikkoja tai jopa työllistää heitä. Maahanmuuttajataustainen työntekijä on seurakunnalle merkittävä, koska hänen kieli- ja kulttuuriosaamisensa on tärkeä lisäarvo seurakunnan tehtävissä. Lisäksi maahanmuuttaja on työyhteisössä positiivinen viesti seurakuntalaisille, työyhteisölle ja maahanmuuttajaväestölle. Monikulttuurinen tietotaito on erittäin tarpeellista kaikilla työaloilla. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

Seurakunta käy vuoropuhelua eri uskontojen edustajien kanssa ja haluaa edistää yhteisiä tärkeitä asioita sekä järjestää uskonnollista opetusta kristinuskosta kiinnostuneille. Lisäksi seurakunta tekee tärkeää asennevaikuttamistyötä ja edistää rasisminvastaisuutta sekä kirkon sisällä, että sen ulkopuolella. Maahanmuuttajien työnsaanti helpottuu yhteiskunnan asenteiden muuttuessa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

3 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Teemme laadullisen tutkimuksen kolmesta eritaustaisesta maahanmuuttajanaisesta. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuunnella maahanmuuttajanaisten ja -äitien omia kokemuksia suomalaisesta yhteiskunnasta, kulttuurien yhdistämisestä, kulttuurieroavaisuuksista, kulttuurihaasteista ja heidän asemastaan sekä selvittää niiden vaikutuksia kotoutumiseen ja integroitumiseen.

Opinnäytetyömme tavoitteena on lisätä omaa sekä yhteistyökumppanimme ja muidenkin toimijoiden tietoisuutta maahanmuuttajanaisten ja -äitien kokemista kotoutumista ja integroitumista haastavista sekä tukevista tekijöistä. Tavoitteenamme on vahvistaa ymmärrystä eri kulttuureista ja niiden toimintatavoista. Lisäksi tavoitteenamme on lisätä tietoisuutta kulttuurien yhdistämisestä ja kulttuurierojen vaikutuksista, jotta tulevaisuudessa osattaisiin paremmin tunnistaa mahdollisia kulttuurien sensitiivisiä kipukohtia, ottaa asioita puheeksi sekä tukea niissä. Tutkimustuloksien avulla voidaan tulevaisuudessa korostaa ja tukea maahanmuuttajanaisten ja -äitien kotoutumista jo kotoutumisprosessin alkuvaiheessa niillä osa-alueilla, jotka nousevat heidän kokemukseen haasteiksi kotoutumisessa.

Tietoisuuden lisäämisellä voidaan edistää ja parantaa maahanmuuttajanaisten ja -äitien asemaa, integroitumista ja toimijuutta sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa ja maahanmuuttajien keskuudessa. Lisäksi näemme tärkeänä tavoitteena maahanmuuttajanaisten oman tietoisuuden lisäämisen heidän oikeuksistaan Suomessa.

Tutkimuskysymykseksi nousi:

1. Millä tekijöillä kulttuurissa sekä kulttuurieroavaisuuksissa on vaikutuksia maahanmuuttajanaisten kotoutumiseen ja integroitumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan?

4 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Teimme opinnäytetyömme laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus muokkautuu ilmiön mukaan ja etenee opinnäytetyön tekijöiden valintojen perusteella. Opinnäytetyön tutkimusongelma, aineiston keruu sekä opinnäytetyön tekijöiden oma intressi rakentuu aikaisemman tutkimustiedon pohjalta. Jari Eskola ja Juha Suoranta (2000) ovat listanneet laadulliselle tutkimukselle tavallisia ominaisuuksia muun muassa haastattelu, elämäkerrat, havainnointi, päiväkirjat, tutkittavien näkökulmien huomioiminen sekä aineiston pieni koko. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Laadullisen tutkimuksen analyysi muodostuu havaintoja yksinkertaistamisesta ja tutkimusongelman ratkaisemisesta (Alasuutari 2011, 39). Laadullisen tutkimuksen perustana pidetään havaintojen teoriapitoisuutta eli millainen haastateltavan ajatus tutkittavasta ilmiöstä on, millainen arvo tutkittavalle asialle annetaan tai millaisia menetelmiä opinnäytetyössä käytetään. Nämä kaikki vaikuttavat opinnäytetyön tuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tieto on subjektiivista, jolloin opinnäytetyön tekijä päättää opinnäytetyön aineiston keruusta, menetelmästä ja tulosten tulkitsemisesta. (Sarajarvi & Tuomi 2018.) Laadullinen tutkimus on osoittautunut joustavuutensa vuoksi sopivaksi opinnäytetyömme tutkimusmetodiksi, koska opinnäytetyömme prosessi on elänyt jatkuvasti.

4.1 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmänä oli henkilökohtainen teemahaastattelu. Haastattelu on samanlainen vuorovaikutustilanne kuin keskustelut yleensä ja siinä pätevät samat vuorovaikutusta koskevat ohjeet ja säännöt: kysytään kysymyksiä sekä osoitetaan kiinnostusta ja ymmärrystä. Haastattelutilanteessa tutkija on tietämätön tutkimuksen kohteena olevasta asiasta, tekee aloitteen ja ohjaa keskustelua. Haastattelijalla ja haastateltavalla on samat roolit läpi haastattelutilanteen: tiedon pyytjä ja tiedon antaja. Tieto on aina haastateltavalla. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 14, 22–23.) Henkilökohtaisen haastattelun etuja ovat kysymysten

toistamismahdollisuus, väärinkäsitysten oikaisu, sanamuotoilmaisujen selventäminen ja haastateltavan kanssa keskustelu. Haastattelukysymykset ovat ennakkoon suunniteltuja ja kaikille samanlaiset, mutta vastaukset voivat olla laajempia kuin esimerkiksi kyselyssä sekä lisäkysymyksille on mahdollisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 62–63.)

Henkilökohtainen teemahaastattelu sopi menetelmäksi laadulliselle tutkimuksellemme, koska osa haastateltavista osasi heikosti suomea. Tällöin saatoimme varmistaa toistamalla vastauksia ja tekemällä tarkentavia kysymyksiä, että olimme ymmärtäneet haastateltavien vastaukset oikein. Teemat yksikertaistavat haastattelutilannetta sekä antavat mahdollisuuden avoimeen ja luontevaan keskusteluun aiheittain. Lisäksi teemahaastattelu etenee ymmärrettävästi haastateltavien näkökulmasta, koska käsittelemme yhtä teemaa kerrallaan. Teemoja on helppo havainnollistaa esimerkiksi kuvien avulla.

Haastattelukysymyksiä laatiessa on tärkeää huomioida haastateltavien eri taustat ja kulttuurierot. Kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, jolloin haastateltavalle annetaan tilaa kertoa kokemuksiaan ja ajatuksiaan vapaasti. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 189.) Haastattelu on kerronnallinen, jolloin tutkimusaineistoksi muodostuu maahanmuuttajanaisten kertomuksia omista kokemuksistaan. Liian tiukasti rajatuissa haastattelukysymyksissä on vaarana, että tieto naisten kokemuksista jää suppeaksi. Kielitaidon vuoksi olemme kuitenkin laatineet apukysymyksiä, mikäli haastateltavalla ei tule spontaanisti kerrottavaa avoimen kysymyksen pohjalta.

Tapasimme maahanmuuttajanaiset yhden kerran ennen haastattelutilannetta, jolloin koehaastattelimme naiset yhdessä yhteisötalon työntekijöiden kanssa. Toimme jo koehaastattelussa ilmi teemoja, joita tulisimme kysymään lopullisessa haastattelussa. Koehaastattelutilanteessa saimme kartoitettua naisten menneisyyttä sekä nykyistä elämäntilannetta. Koehaastattelussa saimme varmuuden asianmukaisiin haastatteluteemoihin sekä siihen, mitä naiset mahdollisesti ovat valmiita kertomaan omasta elämästään.

Etenimme haastattelussa ennakkoon mietittyjen teemojen mukaan. Aloitimme haastattelun selvittämällä haastateltavan taustoja: mistä hän oli kotoisin, milloin ja miksi hän oli tullut Suomeen sekä mikä oli hänen koulutus- ja työtaustansa. Jatkoimme haastattelua kysymällä haastateltavan perhesuhteista Suomessa ja kotimaassaan, mahdollisesta parisuhteesta, ystäväpiiristä, omasta sekä suomalaisesta kulttuurista, yhteiskunnasta ja siihen liittyvästä toimijuudesta, naiseudesta, sukupuolten välisestä tasa-arvosta sekä tulevaisuuden haaveista. Lisäksi haastattelun teemoina oli sensitiivisistä asioista, kuten oma vointi, seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta. Opinnäytetyömme aineistoksi muodostui kertomuksia kolmen eritaustaisen anonyymien maahanmuuttajanaisen kokemuksista edellä mainituista teemoista.

Maahanmuuttajanaisten haastattelut olivat luonteeltaan erilaisia. Kaikkien kohdalla haastattelu ei sujunut kerronnallisesti, vaan välillä vastaukset tulivat lyhyesti. Tällöin otimme haastatteluun mukaan apukysymykset, joilla pystyimme tarkentamaan vastauksia.

Haastattelu tapahtui naisille tutussa ympäristössä yhteisötilalla. Tutkimusta tehdessä on tärkeää pitää huolta haastateltavien yksityisyydestä. Naiset saivat halutessaan vastata haastattelukysymyksiin anonyyminä. Haastattelu toteutettiin pääasiassa suomen kielellä, mutta käytimme tarvittaessa myös englannin kieltä. Haastattelutilanteessa emme käyttäneet tulkkia, koska tulkin käytöllä voi olla vaikutuksia vastausten avoimuuteen ja luotettavuuteen.

Tutkimushaastatteluaineiston keräsimme nauhoittamalla. Nauhoittaminen tarjoaa mahdollisuuden palata haastattelutilanteeseen jälkepäin. Äänitallenteen avulla voidaan myöhemmin analysoida ja tarkastella vuorovaikutusta. Haastattelutilanteessa haastattelija havainnoi haastateltavaa, jolloin haastattelijan oman toiminnan vaikutus haastateltavaan voi unohtua. Haastattelutilanteesta voi saada irti enemmän kuuntelemalla nauhoituksen useamman kerran. Äänitallenteet mahdollistavat yksityiskohtien havaitsemisen ja tarkemman raportoinnin, jolloin tutkimuksen lukija saa käsityksen, millaisessa vuorovaikutuksessa haastattelu on toteutunut.

Nauhoittamiseen valmistautuminen on tärkeää, koska nauhoitus on merkittävä tutkimusaineiston kannalta. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 14–15.)

Haastattelun jälkeen litteroimme eli muutamme äänitallenteet tekstimuotoon, jolloin aineistosta on helppo poimia tärkeimmiksi nousseet asiat analysoitavaksi. Aineiston litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimusongelmasta. Litteraatteihin tulisi sisällyttää kaikki haastattelusta nousseet analysoitavan ongelman kannalta merkittävät asiat. (Ruusuvuori & Nikander 2017, 430.) Litteraatteihin voidaan havainnollistaa muutakin kuin puhe- ja ääni-informaatiota, esimerkiksi ilmeitä, eleitä ja etäisyyksiä, jotka voivat olla tutkijan näkökulmasta kiinnostavia (Tiittula & Ruusuvuori 2008, 16). Litteroimme haastattelun äänitallenteista vain haastattelussa puhuttuja sisältöjä niin kuin asian kuulimme.

4.2 Aineiston analysointi

Litteroidusta haastatteluaineistosta teimme sisällönanalyysin. Sisällönanalyysi on haastattelussa nousseiden asioiden analysointia (Ruusuvuori & Nikander 2017, 430). Sisällönanalyysi on luova menettelytapa. Se mahdollistaa aineiston analysoinnin puolueettomasti ja järjestelmällisesti. Sisällönanalyysi sopii hyvin kerronnallisen tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi, koska tällä analyysimenetelmällä aineisto saadaan tiiviiksi ja selkeäksi hävittämättä kertomuksen ydintä. Sisällönanalyysillä etsitään kertomuksen merkitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 103–105.)

Sisällönanalyysillä etsitään aineistosta pelkistettyjä ilmauksia ja karsitaan tutkimuksen näkökulmasta epäolennainen tieto pois. Pelkistäminen voi olla myös haastattelun tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Pelkistettyjä ilmauksia vertaillaan keskenään etsimällä samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Pelkistetyt ilmaukset yhdistetään ja muodostetaan alaluokkia eli kokoavia käsitteitä. Alaluokista taas muodostetaan yläluokkia. Käsitteitä yhdistämällä saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysi on tulkintaa ja päättelyä, jossa kokemusperäinen tieto muutetaan käsitteellisemmäksi tutkimustiedoksi. Johtopäätöksissä pyritään poimimaan kertomuksesta

tutkimuksen kannalta haastateltaville merkitykselliset pääkohdat. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 92, 108–113.)

Haastatteluaineiston sisällönanalysoinnin aloitimme kuuntelemalla haastatteluiden äänitallenteet ja kirjoittamalla ne auki sanatarkasti. Seuraavaksi tutustuimme kirjoitettuun aineistoon ja jaoinme aineiston teemoittain. Etsimme aineiston tärkeimmistä pääkohdista pelkistettyjä ilmauksia. Luettelimme pelkistetyt ilmaukset ja yhdistelimme samankaltaisuudet ja etsimme eroavaisuuksia. Pelkistetyt ilmaukset ryhmittelimme alaluokkiin. Alaluokat ovat käsitteitä, jotka kuvaavat pelkistettyjen ilmauksien sisältöä. Ryhmittelyllä hahmottelemme opinnäytetyömme perusrakenteen. Alaluokat muodostavat alustavia vastauksia tutkimuskysymykseemme. Alaluokat kategorisoimme yläluokkiin. Yläluokasta saamme vastauksia tutkimuskysymykseemme.

5 TULOKSET

Yksi haastatelluista naisista oli 23-vuotias. Hän oli tullut turvapaikanhakijana Suomeen kuusi vuotta sitten ja saanut oleskeluluvan, minkä jälkeen ottanut avioeron miehestään. Hän opiskeli ammattikoulussa ensimmäistä ammattiaan. Hän oli tehnyt Suomessa ollessaan paljon vapaaehtoistöitä eri tahoilla. Toinen haastatelluista naisista oli 31-vuotias. Hänellä oli kotimaansa lukiokoulutus, jonka jälkeen hän oli tehnyt töitä kotimaassaan terveydenhoitoalalla. Hän oli tullut miehensä töiden vuoksi Suomeen yli kymmenen vuotta sitten. Hän oli opiskellut Suomessa 10 kuukauden mittaisen suomen kielen kurssin, jonka jälkeen mennyt peruskouluun. Nainen oli saanut työpaikan Suomesta ja kävi töissä. Kolmas nainen oli 31-vuotias ja muuttanut miehensä kanssa vuosi sitten Suomeen opiskelemaan. Hän opiskeli suomen kieltä pääsykokeita varten ja täydentääkseen kotimaassa suoritettua tutkintoaan.

Maahanmuuttajanaisia haastateltaessa pyrimme kysymään asioista suoraan, mutta hienotunteisesti ja avoimesti, jotta naiset ymmärtäisivät asiat kielellisistä ongelmista huolimatta. Halusimme suoriin kysymyksiin suorat vastaukset. Naisten suomen kielen taito oli vaihtelevaa, joten osan kohdalla haastatteluissa käytimme englannin kieltä. Teimme havainnon, että mitä vaikeammasta ja arkaluontoisemmasta asiasta oli kysymys, kielitaito vaihtui suomen sijaan englanniksi.

Maahanmuuttajanaisten eri taustojen vuoksi eri asiat korostuivat haastatteluissa. Yhden naisen haastattelussa sensitiiviset asiat olivat vahvoja teemoja, joista hän kertoi avoimesti. Muiden naisten haastatteluista sensitiiviset asiat nousivat vain pintapuolisesti esiin. Perheellisen naisen haastattelussa nousivat luonnollisesti esiin perheen ja lasten asiat, jotka mietityttivät häntä eniten.

5.1 Perhe ja parisuhde

Haastattelussa kävi ilmi perheen merkityksellisyys naisille, vaikka perhetilanteet olivat naisilla täysin erilaiset. Kaikki naiset kertoivat ikävöivänsä niitä perheenjäseniään, jotka eivät ole Suomessa. Yksi nainen oli menettänyt veljensä ja isänsä kotimaassaan sekä äitinsä matkalla Suomeen. Lisäksi hän oli eronnut aviomiehestään. Perheen kaipaaminen on vaikuttanut hänen hyvinvointiinsa merkittävästi. Toinen asui Suomessa ydinperheensä kanssa, johon kuuluu aviomies ja lapset. Kolmas asui miehensä kanssa kahdestaan.

Haastattelussa korostui vahva vanhempien kunnioitus, joka säilyy koko elämän. Naiset kertoivat, että esimerkiksi naimisiin menemiseen tarvitaan lupa vanhemmilta. Naisille avioliitossa oli tärkeää aviomiehen tyytyväisyys. Yksi naisista mainitsi, että hän ei halua tehdä asioita, joista mies tulee mustasukkaiseksi. Toinen naisista oli elänyt avioliitossa väkivallan uhan alla, joten miehen miellyttäminen oli pakonomaista pelon vuoksi. Kolmas taas sanoi, että ei tee asioita miehen vuoksi, jos hän ei itse halua:

Haluan pitää kodin siistinä ja tykkään laittaa ruokaa. Mieheni tykkää ja nauttii ruuasta. Jos en halua tehdä asioita miehelleni, minä en tee mitään, jolloin hän ostaa kaupasta.

Yksi nainen kertoi oman kokemuksensa äitiyden haasteista kahden kulttuurin välissä. Kotiäitiydessä esiin nousivat yksinäisyys miehen työskennellessä paljon, heikko suomen kielen taito ja ystävien puuttuminen:

Oli rankkaa olla kotona, kun ei osaa kieltä, ei ole ystäviä ja mies aina töissä. Hänellä ei ole mitään aikaa. Minä lasten kanssa kotona, eikä mitään muuta.

Huolenaiheeksi nousi lasten tietoisuus omista oikeuksistaan Suomessa ja oikeuksien väärinkäyttö:

Vaikein asia hyväksyä, kun muutti Suomeen, että lapset sanoo, kun he täyttää 10 vuotta, että sinä et voi määrää, että voi valehtella. Minä voi ilmoittaa lastensuojeluun tai kouluun, jos sinä teet jotain. Koska nyt lapset koko ajan älykkäämpiä ja joskus käyttää ihan väärin. Tämä iso ongelma. Äiti itkee ja lapset menee, kuin vettä kädestä. Mitä perheet voi tehdä.

Perheellinen nainen piti oman kulttuurinsa hyvien asioiden säilymistä lasten elämässä, lasten moraalikasvatusta Suomessa sekä sitä, että lapsilla on ruokaa, vaatteita ja että he saavat koulutuksen.

5.2 Kaksi kulttuuria

Yhdistimme omaksi osiokseen ne yläluokat, jotka liittyivät kulttuuriin. Haastattelutuloksissa kahden kulttuurin yhdistämisellä, yhteisöllä, uskonnolla ja tabuilla huomasimme olevan vahva yhteys toisiinsa. Haastattelutilanteessa naisilla korostui vahvasti uskonnon ja oman kulttuurin merkitys, mutta toisaalta he halusivat omaksua myös suomalaista kulttuuria. Naisilla oli selkeästi integroitumisen strategia kotoutumisessaan, mutta naisten integroitumisessa suomalaiseen kulttuuriin oli huomattavissa myös eroja. Oman kulttuurin tärkeys taas oli vaihtelevaa. Naiset totesivat omassa kulttuurissaan olevan asioita, joita eivät itse hyväksy omaan elämäänsä. He halusivat poimia omasta kulttuurista hyvät asiat. Haastattelussa kävi ilmi naisten kokemus suomalaisten ymmärtämättömyydestä ja tietämättömyydestä heidän kulttuuriensa kohtaan. Omasta kulttuurista he nostivat positiiviseksi asiaksi vieraanvaraisuuden ja perhekeskeisyyden. Tyytyväisyydessä omaan kulttuuriin oli eroavaisuuksia. Osa naisista oli tyytyväisempiä kuin toiset johtuen omasta menneisyydestä ja maahanmuuton syistä. Naiset nostivat suomalaisen kulttuurin positiivisiksi asioiksi suomalaisten lainkuuliaisuuden, hillityt ihmiset ja rauhan Suomessa. Yksi naisista pohti kulttuurien välisiä eroja ja niiden vaikutuksia lapsiin. Lasten kasvattaminen kahden kulttuurin välillä oli haastavaa. Lisäksi häntä huolestutti tyttöjen tulevaisuus suomalaisessa kulttuurissa:

Vaikea, koska kaksi kulttuuri ja minun pitää ymmärtää, mitä lapset tuntuu.

Minun tyttö kasvaa, kulttuuri on myös vaikea, ei ihan vapaa. Minä haluan tietää, kenen kaveri, koska en minä halua kaverit aina vaikuttaa.

Yksi asia, se minulla niin pelottava, kun lapset kasvaa 18 vuotta niin ne saa ihan vapaa. Minä en tykkää. Minä en huolestu pojat, vaan tytöt.

Naisille oma uskonto oli pyhä ja merkityksellinen asia. Pohdimme välillä uskonnon ja kulttuurin eroa ja merkitystä. Haastatellut naiset olivat muslimeja. Naiset halusivat elää Koraanin ja Jumalan tahdon mukaan. Haastattelussa nousivat esiin uskonnon määrittelemät erilaiset rajat miehelle ja naiselle. Naiset kertoivat, että uskonnolla ja kulttuurilla ei ole väliä heidän ystävyysuhteissansa.

Vaikuttava tekijä naisten elämässä oli heidän yhteisönsä, joka pääpiirteittäin muodostui heidän oman kulttuurinsa ja uskontonsa edustajista. Naisen kertoman mukaan hänen kulttuurissaan naimisiinmeno lisää kunnioitusta naista kohtaan ja antaa suojan. Naiset kokivat yhteisön painostusta, miten tulisi toimia ja mikä on sallittua, mutta he halusivat tehdä asioissa myös omia ratkaisuja ja olla kuuntelematta yhteisön tahtoa:

Kaikki muslimit ei hyväksy sama kuin minä. Tykkää musiikki ja haluaa soittaa piano. Minulle sanottiin, ei saa soittaa, mutta minä en kuuntele.

Aina kommentti on. Ennen mää olin, ei laita hame, mä laitan jeans. Mutta jos ei käytä pitkää hametta, ne sano, että sää olet lesbo. Sä et oo muslimi.

Yksi naisista kertoi, että oman yhteisön sisällä pelotellaan oleskeluluvan menettämisellä, jos kertoo yhteisössä tapahtuneesta rikoksesta poliisille. Nainen kertoi yhteisönsä ajatuksesta, että jos jättää oman kulttuurin, jättää taakseen myös hyvän elämän.

Haastatteluissa ilmeni asioita, joista naisten omassa kulttuurissa ei puhuta. Yksi naisista vertasi itseään suomalaiseen naiseen:

Hän on syntynyt puhumaan ja kertomaan, jos joku ei ole oikein. Minä en ole syntynyt sellaiseen.

Naiset kertoivat yhteisössä olevan tabuja. Aiheita, joista ei puhuta, ovat kaltoinkohtelu, väkivalta, seksi, seksuaalisuus, kuukautiset ja oma keho sekä

tyttöjen murrosiän muutokset. Yhden naisen kohdalla ilmeni seksuaalikasvatuksen puutteellisuus:

Minä, kun menin naimisiin: sama asunto, puhutaan ja ollaan ystäviä. Mutta, kun mentiin samaan sänkyyn, minä mietin, että mikä tämä on. Oli apua, mitä tapahtuu. Meillä koulussa ei ole pakko olla läsnä, kun seksuaalikasvatusta. Äiti sanoi, laita silmä kiinni, minä sanoin selvä.

Yksi nainen nosti mielenterveyden haasteet kulttuurissaan tabuaiheeksi. Naisen kertoman mukaan yhteisössä ajatellaan ihmisen olevan hullu, jos hänellä on traumoja, hän on masentunut ja käyttää mielialalääkkeitä. Väkivaltaa kokenut nainen kertoi, että miehet valehtelevat asioiden olevan hyvin, mutta yhteisössä naisten kesken puhutaan väkivallan tai kaltoinkohtelun kokemuksista varoen niiden päätymistä ulkopuolisille.

5.3 Haasteet suomalaisessa yhteiskunnassa

Haastattelutuloksista huomasimme tuen ja avun sekä luottamuksen ihmisiin olevan haaste kotoutumiselle suomalaiseen yhteiskuntaan. Tuen ja avun määrä vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen Suomessa. Yksi naisista oli koko elämänsä ollut vailla turvaa, minkä vuoksi hän oli paennut kotimaastaan. Hänellä oli paljon kokemuksia fyysisen, henkisen ja seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutumisesta, kunniaväkivallasta, raiskauksista, seksuaalisesta hyväksikäytöstä, kaltoinkohtelusta ja ihmisoikeuksien riistosta. Hän kyseenalaisti Suomen lain. Hänen kokemuksensa oli, että Suomen laki ei pysty auttamaan ja suojaamaan häntä yhteisössä ja parisuhteessa tapahtuvalta väkivallalta, koska hän ei uskaltanut puhua väkivallasta. Hän toi vahvasti esiin mielipiteensä ihmisoikeuksista Suomessa:

They say: You have rights! Theres no rights. There is name of human rights, there is name of rights, there is name of woman rights, but when it reality comes. Theres is no rights. The rights going to be who have a power, who have a voice. The right going to be who have a big ground of support . There is no rights of one person even here in Finland.

suffering country to country to be safe and this happen to me here in Finland.

Mostly my communitys woman says that they belife that, If you have baby, if you have pregnant you deserve to be in finland and Finland want you. But if you dont have you cant get oleskelulupa. Face to face they told me that.

Naisen kertoman mukaan viranomaiset näkivät hänen ongelmansa ja ilmaisivat halunsa auttaa, mutta hän ei uskaltanut kertoa tapahtuneesta jatkuvan väkivallan pelossa. VäkivaltaisuuDET olivat aiheuttaneet naiselle loppuelämäksi fyysisiä vammoja ja vakavia traumoja. Nainen kertoi, että yhteisössä pidetään naysiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua normaalina. Avioliitosta eroaminen oli pelottavaa ja väkivallan uhka oli edelleen läsnä. Muut naiset kertoivat, että eivät ole kokeneet itse väkivaltaa, seksuaalista ahdistelua tai kaltoinkohtelua elämänsä aikana. He kuitenkin olivat kuulleet sellaista tapahtuneen. Yksi nainen kertoi auttaneensa muita naisia, jolloin hän oli saanut miehiltä vakavia uhkailuja.

Oleskeluluvan saatuaan yksi naisista kertoi menettäneensä avun ja tuen, kun turvapaikanhakijan sosiaalinen tuki lakkasi ja sosiaaliset verkostot vähenivät.

After oleskelulupa, i stay home alone the life been like douple, douple, douple hell, because that time at least i was in the middle of social and middle of this.

Nainen kertoi Suomessa olevan viranomaistahoja, kuten poliisi, Kela, terveydenhuolto ja sosiaalihuolto sekä järjestöt, jotka haluavat auttaa, mutta avun tarve ja apu eivät aina kohtaa. Hänen mielestään tilannetta helpottaisi, jos viranomaisilla ja autettavalla olisi yhteinen kieli. Lisäksi hän kertoi, että on ongelmallista käyttää tulkkia, joka kuuluu samaan yhteisöön, koska suomalaiset luottavat tulkkiin. Tulkki voi kuitenkin muuttaa naisen kertomuksia tulkkaustilanteessa, käskeä naisen muuttamaan kertomustaan tai tulkki voi kertoa tulkattavan henkilökohtaisia asioita ystävilleen tai perheelleen. Nainen kertoi hänellä olevan huonoja kokemuksia viranomaisista ennen Suomeen tuloa, joten aikaisemmat kokemukset vaikuttavat edelleen poliisien kanssa asioimiseen. Pelkoa aiheutti myös oletus poliisien keinottomuudesta auttaa. Ystävien tuki oli merkityksellinen.

5.4 Kieli ja toimijuus

Jokainen haastateltavista naisista piti suomen kielen oppimista ja aktiivista opiskelua erittäin tärkeänä kotoutumisen ja toimijuuden kannalta. Kielitaidottomuus koettiin rankaksi. Perheellisen naisen kohdalla suomen kielen oppiminen ei ollut heti Suomeen tullessa mahdollista, koska hän oli kotiäitinä pitkän ajan. Lapsiperheessä kohdattiin kielellisiä haasteita vanhempien ja lasten välillä. Lapset puhuivat suomen kieltä ja vanhemmat taas kokivat äidinkielensä luontevammaksi lasten kanssa kommunikoidessa. Tämä aiheutti perheessä vanhempien ja lasten välillä kommunikaatio-ongelmia.

Lapset puhuvat täydellistä suomea. Minä en aina ymmärrä, mitä puhuvat. Ja lapset ei ymmärrä aina, mitä minä puhun. Joskus mua harmittaa, kun lapset ei ymmärrä.

Harrastukset koettiin tärkeäksi jaksamisen kannalta. Yksi naisista kertoi tanssin olevan hänen tapansa toteuttaa itseään ja purkaa elämässä koettuja traumoja. Toinen tykkäsi kirjoittaa runoja, jolloin hän oppii samalla suomen kieltä. Harrastuksen avulla hän koki olevansa tärkeä ja vahva. Kolmannelle piirtäminen oli rentouttavaa ja hän tykkäsi myös tanssia. Yhden naisen mukaan aktiivinen elämä, vapaaehtoistyö ja opiskelut pitivät mielen virkeänä ja voimaannuttivat. Toinen taas oli löytänyt itselleen työn, josta hän on kiitollinen. Hän myös sanoi olevansa kiitollinen elämän pienistä asioista, esimerkiksi omasta sängystä. Yksi naisista oli erityisen onnellinen ajokortista ja omasta autosta.

Asioiden hoitaminen Suomessa koettiin helpoksi. Suomeen tullessa yksi naisista koki itsenäisen asioiden hoitamisen pelottavaksi, koska kielitaito oli silloin heikkoa. Toinen naisista kertoi aviomiehen olevan perheen pää, jolla on suurin vastuu perheen asioiden hoitamisesta. Hänen kokemuksensa oli, että parisuhteen ongelmia tuottavat eniten raha-asiat. Yhdellä naisista oli kokemuksia miehen vallan väärinkäytöstä raha-asioissa.

5.5 Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naiseus

Naiset kertoivat, että heidän omassa kulttuurissaan nainen ja mies ovat eriarvoisia, mutta heidän omissa perheissään poikien ja tyttöjen asema on ollut samanarvoinen. Jokaiselle naiselle oli tärkeää sukupuolten välinen tasa-arvo, vaikka se ymmärrettiin eri tavalla. Yhdelle naisista tasa-arvo parisuhteessa merkitsi sitä, että molemmat käyvät töissä. Yksi naisista koki sukupuolten välisen tasa-arvon laajemmin, muun muassa tekemiseen, menemisiin, sanomisiin ja pukeutumiseen liittyen. Naisten mielestä Suomi oli tasa-arvoinen maa. Yksi nainen kuitenkin mainitsi, että hänellä ei ole tarpeeksi tietoa tasavertaisuudesta Suomessa. Naiset kertoivat parisuhteessa tasa-arvon toteutumisen riippuvan miehestä. Osa naisista oli sitä mieltä, että miehillä on enemmän vapauksia tehdä asioita:

Ei se haittaa, koska minä en sama kuin lintu. Minä onnellinen. Naiset ei lähde yökerhoihin. Miehet on enemmän voimaa. Hänellä pahamieli ja hän tuntuu, ettei jaksa niin sitten hän saa lähteä. Ja jos minä lähden niin en voi lähteä. Ei voi mennä yhdessä, koska mustasukkainen siellä. En haluaisi ikänä mennä, koska en mä halua tehdä, mitä hän ei halua tehdä.

Yksi naisista kaipasi enemmän vapauksia elämäänsä. Hän kertoi, että hänen vapauksiaan on rajoitettu pukeutumisessa, naisellisten muotojen näyttämässä, ystävystymisessä miesten ja suomalaisten kanssa sekä aviomies rajoitti hänen tekemisiään sen mukaan, mitä itse ei hyväksynyt. Yhden naisen kohdalla puolison valinnan suoritti hänen isänsä. Osa naisista kertoi, että heidän kulttuurissaan naisten ja tyttöjen menemiset ovat rajatumpia kuin poikien esimerkiksi tytöt eivät voi olla poikien kavereita, mutta päinvastoin ei ole ongelmaa.

Yksi naisista kertoi, että elämä ei lopu, vaikka ei käyttäisikään huivia. Toinen naisista kertoi, että huivi ei ole osa hänen arkipukeutumistaan Suomessa. Hänen mielestään oli kiva olla ilman huivia, vaikka huivin käyttö ei häntä haitannut. Hänen mielestään huivin käyttö oli oma valinta:

Minä suutun, jos joku sanoo huivista. Joskus minä vihainen ja voin sanoa: it's non of your business.

Naiset kokivat naiseuden kukin omalla tavallaan. Yksi naisista koki naiseuden Suomessa haastavammaksi ja vastuullisemmaksi kuin kotimaassaan. Toinen oli kokenut eheytyksen:

Mä olen vahva. Mä en ole vähemmän kuin mies. Mä olen tasa-arvoinen. Mä olen kokonainen nainen. Olen ylpeä, kuka olen.

Hänelle oli tärkeää, että hän oli löytänyt oman paikkansa, jossa hänet hyväksytään, häntä odotetaan, tuetaan ja kuunnellaan. Naiset kertoivat, että parisuhteessa nainen ajattelee usein ensin miestä ja lapsia ja sen jälkeen vasta itseään. Osa naisista näki tämän ongelmaksi jaksamisensa kannalta. Yksi naisista korosti, että ennen kuin voi rakastaa muita, tulee rakastaa itseään.

5.6 Hyvinvointi ja tulevaisuus

Hyvinvointi oli merkittävä tekijä tulevaisuuden suunnittelussa. Kaikki naiset ikävöivät kotimaassaan olevia perheenjäseniään. Yksi naisista oli jo Suomeen tultaessa masentunut ja kärsinyt traumaattisista kokemuksista. Tilannetta pahensi epätietoisuus perheenjäsenten kohtalosta kotimaassa, mikä aiheutti hänelle masennusta ja johti useisiin itsemurhayrityksiin. Toisella naisella nousi huoli perheensä taloudellisesta tilanteesta kotimaassa ja hän suri kotimaansa huonoa tilannetta. Perheen ja ystävien hyvinvoinnilla koettiin olevan suora vaikutus omaan hyvinvointiin.

Että lapsilla hyvin. Minä en tarvi muuta. Riittää, että perheellä kaikki kunnossa ja ystävillä ei mitään huonoja juttuja

Perheellinen nainen koki kotiäitinä olemisen rankaksi ja omaan hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä. Esille nousi myös aktiivisuuden tärkeys, koska tekemättömyys teki mielen alakuloiseksi.

Jos en tee mitään, jään kotiin, syön vain ja masennus.

Haastattelussa kaikki naiset ilmaisivat tyytyväisyyden tämänhetkiseen tilanteeseen. Suomen kielen oppiminen lisäsi hyvinvointia. Hyvinvointia vahvistavina tekijöinä nousi myös töiden saaminen. Yksi naisista tunsu turvaa antavana tekijänä oman aviomiehen. Eräs naisista kuvaili Suomessa olemista näin:

Suomessa on nyt ihan hyvä olla, koska minun suomen kieli on parempi kuin ennen. Täällä en pelkää, mitä tapahtuu. Kaikki auttavat.

Naisista jokaisella oli useita tulevaisuuden suunnitelmia. Yksi naisista haaveili perustavansa kotimaahansa lastenkodin ja ostavansa äidillensä, mitä hän haluaa. Toinen toivoi kotimaahansa rauhaa, halusi kehittää omaa suomen kielen taitoaan ja haaveili työllistymisestä kotimaassaan opiskeluiden jälkeen. Kolmannella naisella unelmana oli kouluttautua korkeakoulussa, taistella ihmisoikeuksien puolesta ja pystyä auttamaan tulevaisuudessa muita maahanmuuttajanaisia.

6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Noudatimme opinnäytetyössämme ammattikorkeakoulujen eettisiä periaatteita. Haastattelujen suunnitteluvaiheessa on tehtävä sopimus opinnäytetyöstä yhteiskumppanin kanssa. Ennen haastattelua opinnäytetyön aiheeseen perehtyminen on tärkeää. Lähteet on merkittävä asianmukaisesti ja referoimalla tekstiä niin ettei syöllisty plagiointiin. Tutkimusluvan tarpeellisuudesta on otettava selvää ennen haastattelujen aloittamista. Haastattelutilanteissa on kunnioitettava haastateltavien henkilöiden oikeuksia. Haastattelut on litteroitava sanasta sanaan, mitään muuttamatta. Haastateltaville on annettava mahdollisuus kommentoida, lukea ja korjata vastauksiaan vapaasti. Tutkimustulokset on analysoitava tarkasti jättämättä niihin tulkinnan varaa. Haastattelu-materiaali on säilytettävä ja tuhottava asianmukaisesti. (Arene 2020, 6–7; TENK 2012, 8.)

Olemme osallistuneet koulumme vaadituille opinnäytetyön prosessia tukeville ohjaustunneille ja kursseille, jotta saisimme tarvittavan tuen, ohjauksen ja palautteen opponenteilta ja ohjaavilta opettajilta. Tutustuimme kattavasti ennen haastatteluja maahanmuuttajien kotoutumista käsitteleviin teoksiin. Merkitsimme teosten lähteet asianmukaisesti viitteisiin ja lähdeluetteloon. Haastattelujen ja opinnäytetyön prosessin aikana kunnioitamme haastatteluun osallistuneiden naisten oikeus anonyymiteettiin, uskonvapauteen ja sananvapauteen. Tuhoamme aineiston välittömästi opinnäytetyön prosessin päätyttyä. Haastateltavat ovat tietoisia aineiston säilytyksestä ja tuhoamisesta.

Opinnäytetyömme aiheeseen perehtymällä ja yhteistyökumppanimme kanssa keskustellessa meille syntyi ennakkokäsityksiä ja -odotuksia, jotka saattoivat ohjailla opinnäytetyömme prosessia. Prosessin edetessä huomasimme, että ennakkokäsitykset eivät ole opinnäytetyössämme relevantteja. Ennako-odotuksilla voi olla vaikutus tulosten luotettavuuteen. Lisäksi pohdimme, mitkä haastattelukysymykset ovat eettisesti kestäviä sekä, millä tiedolla on merkitystä opinnäytetyömme kannalta.

6.1 Haastateltavien anonymiteetin suojaaminen ja luottamuksen rakentuminen

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK 2009) on laatinut ja jakanut ihmistieteiden periaatteet kolmeen osaan: itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuojat. Haastattelutilanne ja siihen osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen, jolloin myös haasteltava saa itse päättää, mihin kysymyksiin hän vastaa. Yhteistyökumppaniamme emme mainitse nimellä ja kuvaile tarkemmin, koska vältämme sen tunnistettavuutta. Haluamme suojella tutkimukseen osallistuneiden anonymiteettiä. Anonymiteetin suojaamiseksi sopivia tekniikoita ovat tunnistettavien tietojen muuttaminen, poistaminen ja kategorisointi (Ranta & Kuula-Luumi 2017, 414, 419).

Opinnäytetyön tekijöinä meidän tulee kertoa avoimesti haastateltaville, keitä olemme, miksi haastattelemme juuri heitä sekä sen, miksi heidän kokemuksensa on tärkeä opinnäytetyömme kannalta. Haastattelijan ja haastateltavan luottamukselliseen suhteeseen liittyvät muun muassa haastattelun ja tutkimuksen tarkoituksesta kertominen haastateltaville, haastateltavilta saatujen tietojen asianmukainen sekä luottamuksellinen käsitteleminen ja säilyttäminen. Haastateltavilla on oikeus anonymiteettiin. Haastatteluaineistoa raportoidessa tulee kiinnittää huomioita, että haastateltavien henkilöllisyydet eivät ilmene raportista. Haastateltavien nimet ja muut tunnistamisen mahdollistavat tiedot tulee tällöin muuttaa. (Tiittula & Ruusuvoori 2005, 17.) Opinnäytetyömme sisältää hyvin henkilökohtaisia teemoja. Kysymyksiä tuli esittää hienotunteisesti ja kulttuuriset taustat huomioiden, koska asiat voivat olla haastateltaville sensitiivisiä – muun muassa avioliittoon, perhesuhteisiin, mielenterveysongelmiin, silpomiseen, uupumiseen ja parisuhteessa tapahtuvan vallan väärinkäyttöön liittyviä asioita. Valitsimme tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, jotta haastateltavalla on mahdollisuus puhua arkaluontoisista asioista sen verran kuin hän itse haluaa. Tämä tutkimusmenetelmä antaa myös mahdollisuuden kertoa avoimesti niistä asioista, jotka heidän kohdallaan ovat merkityksellisiä ja mieltä askarruttavia. Haastateltavien vastausten avoimuuteen voi vaikuttaa vahva

kulttuuritausta sekä oman kulttuurin ja yhteisön kunnioitus. Haastateltavilla voi olla viranomaispelkoa, jolloin he ovat varautuneita kysymyksiin vastattaessa.

Haastateltavat eivät olleet meille ennestään tuttuja. Haastateltavan ja haastattelijan läheinen suhde voisi synnyttää luottamusta ja helpottaa asioiden kertomista avoimesti, mutta jälkeinpäin haastateltavat saattavat katua joidenkin asioiden paljastumista. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 17.) Koehaastattelussa rakensimme luottamusta haastateltavan ja meidän välillemme. Haastateltaville kerroimme, että he voivat ottaa meihin haastattelutilanteen jälkeen yhteyttä, mikäli haluavat perua osallistumisensa tai muuttaa kertomustaan. Opinnäytetyön tekijöiden oma kulttuuritausta, kansalaisuus ja syntyperä voivat hankaloittaa luottamuksen muodostumista ja sitä kautta vaikuttaa vastausten luotettavuuteen.

Ennen tutkimushaastattelun toteuttamista haastateltavilta tulee hankkia lupa haastatteluun. Suostumus haastatteluun voi olla joko kirjallinen tai suullinen. Haastateltavalle tehdään yleensä tutkimuksesta kirjallinen seloste, jossa on tutkijoiden yhteystiedot. Haastateltavalla on silloin mahdollisuus ottaa tutkijoihin yhteyttä haastattelutilanteen jälkeen. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 17.) Koehaastattelutilanteessa kerroimme haastateltaville tulevan haastattelun teemoista sekä hankimme heiltä suostumukset haastatteluun. Haastattelun jälkeen annoimme haastateltaville yhteystietomme kirjallisesti.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena on saada vastaus kysymykseen, millä tekijöillä kulttuurissa sekä kulttuurieroavaisuuksissa on vaikutusta maahanmuuttajanaisten kotoutumiseen sekä integroitumiseen Suomessa. Haastattelimme opinnäytetyöhömme kolmea eritaustaista maahanmuuttajanaista, joiden maahanmuuton syyt, perhetausta ja elämäntilanne olivat erilaisia. Naisten kotoutumisprosessit olivat myös erivaiheissa.

Pohdimme yhteiskuntamme vääristyneitä käsityksiä. Harvemmin näemme katukuvassa maahanmuuttajanaisia ja siksi voimme ajatella, että heitä on huomattavasti vähemmän kuin miehiä. Ymmärrämmeköhän tarpeeksi ulkomaalaistaustaisten naisten kotiin jäämisen olevan riski syrjäytymiselle ja kotoutumisen onnistumiselle?

Kielitaidottomana uuden elämän rakentaminen vieraaseen maahan on haastavaa ja raskasta. Stressitekijöillä on vaikutusta psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. (Halla 2018, 3.) Sosiaalinen osallisuus ja syrjäytyminen ovat edelleen kansallisvaltioiden maahanmuuttopolitiikkaan vaikuttavia tekijöitä rajatessa maahan pääsyä ja siihen kuulumista (Ellermann 2019).

Opinnäytetyömme tuloksissa kävi ilmi, että maahanmuuttajanaiset olivat halukkaita pääsemään täysivaltaisiksi jäseniksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Tulosten valossa voisimme päätellä, että integroitumisen pitäisi alkaa heti tulomaahan muuttaessa, jolloin ihmisen halu kotoutumiseen on parhaimmillaan. Maahanmuuttajapalveluissa työskennellessä meidän tulisi tulevana sosionomi-diakoneina huomioida maahanmuuttajanaisten yksilölliset taustansa, kartoittaa heidän lähtökohtansa sekä kuunnella heidän omat tavoitteensa. Lähtömaassa saatu koulutustausta olisi otettava huomioon kotoutumissuunnitelmaa tehtäessä ja pohtia, kuinka sitä voisi hyödyntää kotoutumisessa. Tehtäessä työtä maahanmuuttajien parissa meidän tulisi kannustaa heitä opiskeluihin ja työnhakuun. Pakolaisten kohdalla menneisyyden kokemuksilla ja niiden huomioimisella sekä oikea-aikaisella ja

asianmukaisella tuella on suuri vaikutus kotoutumiseen ja integroitumiseen. Mielenterveyden ja fyysisen voinnin tulisi olla kohtuullisen tasapainossa, jotta ihminen jaksaa aloittaa kotoutumisprosessin onnistuneesti.

Suomalaisessa viranomaisjärjestelmässä pakolaisten kohtaaminen ei ole ongelmatonta, koska edelleen erinäköiset ihmiset herättävät ennakkoluuloja ja jopa pelkoa. Ongelmia ja väärinkäsityksiä aiheuttaa myös yhteisen kielen puute. Lisäksi voi olla vaikeuksia ymmärtää ja jopa uskoa todeksi kaltoinkohtelun, väkivallan ja hädän kokemuksia. Viranomaistyön lähtökohtana on aito kohtaaminen. Yhteisen kielen merkitys korostuu etenkin pakolaisten kanssa työskennellessä, jotta kuulluksi tuleminen mahdollistuisi. Käytännössä se useimmiten toteutuu asioimistulkin välityksellä. (Halla 2018, 3.) Sosionomi-diakonin työssä tulisi rohkeasti kysyä maahanmuuttajanaisten arjesta, menneisyydestä, voinnista sekä mahdollisista kaltoinkohtelun, väkivallan ja rasismien kokemuksista. Tällä tavoin pyritään luomaan avointa ja luottamuksellista ilmapiiriä sekä osoitetaan se, että kaikista asioista voi aina puhua. Kaikkien maahanmuuttajien parissa työskentelevien olisi tärkeää perehtyä eri kulttuurien perusasioihin, jotta maahanmuuttaja kokisi työntekijän olevan kiinnostunut hänestä sekä kokisi tulleen ymmärretyksi ja olonsa tervetulleeksi.

Tuloksissa yksi nainen nosti hänen yhteisössään yleiseksi ongelmaksi samaan yhteisöön kuuluvan tulkin käytön. Tulkkien käyttöä tulisi viranomaistyöskentelyssä tarkastella kriittisesti. Paremmassa asemassa oleskeluluvan saamisessa ja kotoutumisessa ovat he maahanmuuttajat, joilla on parempi englannin kielen taito, ja he, jotka eivät tarvitse tulkkia Suomeen tultaessa. Opinnäytetyömme tulokset osoittavat, että viranomaistahojen ja muidenkin toimijoiden, jotka työskentelevät maahanmuuttajien parissa, pitäisi saada lisää tietoa naisten kotoutumista haastavista tekijöistä, kuten tabuista eri kulttuureissa ja kulttuurieroista. Tiedonpuutteen vuoksi viranomaiset eivät pysty aina tunnistamaan muun muassa lähisuhdeväkivaltaa. Lisäksi tuloksissa ilmeni viranomaispelkoa, jolloin ei voi olettaa maahanmuuttajan uskoutuvan viranomaistahoille.

Maahanmuuttajanaisten kokemusten mukaan avuntarjonta Suomessa ei kohtaa avuntarvitsijoita. Erityisen tärkeää on maahanmuuttajanaisten oma tietoisuus heidän omista oikeuksistaan ja siitä, mistä he löytävät tiedon ja tarvittavan avun. Lisäksi maahanmuuttajamiesten tietoisuutta tabuista ja ongelmakohdista tulisi lisätä, jotta muutos lähtisi liikkeelle koko perheen ajattelussa ja siirtyisi seuraaville sukupolville. Yleisellä tasolla tulisi käydä enemmän yhteistä keskustelua maahanmuuttajanaisen asemasta ja aseman parantamisesta yhteiskunnassa.

Positiivisena asiana ja ihannetilanteena kulttuurien yhdistämisessä näemme sen, että uudessa maassa ja osaksi uusien ihmisten ympäröimänä naiset saavat mahdollisuuden poimia kahdesta kulttuurista hyvät puolet omaan elämäänsä, ja näin tulevat sukupolvet rakentavat uutta kulttuuria. Tuloksissa näkyi se, että naiset halusivat vaalia sukupuolten välistä tasa-arvoa ja vapaata naiseutta, joka vahvistaa naisten toimijuutta. Kuitenkin tuloksissa ilmeni myös vahvaa kunnioitusta omaa kulttuuria kohtaan, joka mielestämme sisältää osaksi epätasa-arvoisia traditioita.

Tulosten valossa pohdimme, kohtaavatko suomalaisen yhteiskunnan tarjoamat harrastusmahdollisuudet maahanmuuttajanaisia. Maahanmuuttajanaيسille tulisi kehittää heidän kulttuurinsa ja uskontonsa raameihin sopivia harrastusmahdollisuuksia. Naiset kokivat kehujen saamisen ja onnistumisen voimaannuttavana sekä tärkeänä itseluottamuksensa kehitykselle ja ylläpitämiselle. Naisten toimijuus kasvatti heidän omanarvontunnettaan ja naiset olivat ylpeitä itsestään. Itseluottamuksen kannalta hyväksyntä, välittäminen, huomatuksi ja kuulluksi tuleminen nousivat naisille tärkeäksi. Sosiaaliset verkostot nousivat toimijuutta ja kotoutumista edistäväksi tekijäksi.

Aikaisemmat tutkimukset tukevat opinnäytetyömme tuloksia siitä, että kielen oppiminen on tärkeimpiä asioita kotoutumisen kannalta. Tuloksissa ilmeni perheen sisäisiä kielimuureja, jotka voivat olla riski väärinymmärryksille. Lapsen ja vanhempien kommunikoinnin sujuminen olisi tärkeää lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Maahanmuuttajaperheen lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen tulisi miettiä tukikeinoja.

Tulosten perusteella havaitsimme, että seksuaalineuvonta olisi tärkeää maahanmuuttajanaisille ja heidän turvallisuudelleen. Näin myös omien rajojen tunnistaminen olisi helpompaa. Tämä vähentäisi eriarvoisuutta maahanmuuttajanaisten ja kantaväestön naisten välillä. Tuloksissa ilmeni, että naiseuteen liittyvistä asioista on vaikea puhua sekä seksuaalisuudesta ei ole riittävästi tietoa. Naiseuteen ja seksuaalisuuteen liittyviä asioita ja niistä puhumista tulisi normalistaa, jotta vanhemmat voisivat antaa seksuaalikasvatusta lapsilleen.

Tuloksissa naiset kertoivat oman kulttuurinsa yhteisön painostuksesta, joka vaikeuttaa naisten henkilökohtaista kotoutumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomessa itsemääräämisoikeus on ihmisen perusoikeuksiin kuuluva oikeus, jonka pitäisi kuulua myös maahanmuuttajanaisten oikeuksiin. Vaikka haluammekin tukea maahanmuuttajanaisten oman kulttuurin ja uskonnon ylläpitämistä, silti jokaisen velvollisuus on noudattaa Suomen lainsäädäntöä. Suomen lain mukaan ihmisen perusoikeuksiin kuuluu muun muassa yhdenvertaisuus, oikeus vapauteen ja koskemattomuuteen sekä liikkumisvapaus (L 731/1999). Tuloksissa ilmeni, että naisista osan elämää oli rajoitettu monella eri tavalla. Emme väitä, että asia olisi ollut kaikille naisille ongelma, mutta lain mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen.

Seurakunnan diakoniatyöllä ajattelempa olevan haastava asema maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa ja auttamisessa, koska taustalla vaikuttava kristinusko voi profiloida kirkon työntekijän jo ennen kohtaamista. Seurakunta kuitenkin pystyy tarjoamaan matalan kynnyksen palveluita verratessa kunnan palveluihin. Maahanmuuttajien kohtaamisessa lähestymistapaan tulisi kiinnittää erityistä huomioita, kun maahanmuuttaja kuuluu eri uskontokuntaan. Maahanmuuttajan osallistuminen seurakunnan toimintaan vaatii kirkolta luottamuksen synnyttämistä. Seurakunnan ja kaikkien maahanmuuttajatyötä tekevien yhteistyön tarve on todellinen maahanmuuttajanaisten integroitumisen ja toimijuuden tukemisessa.

LÄHTEET

- Achrén, J. & Leinonen, S. (2014). *Maahanmuuttajaäitien arjen haasteet – Oulun kaupungin maahanmuuttajatyöntekijöiden kuvaamana* (Opinnäytetyö, Oulun ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201502061953>
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Arene (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Saatavilla 30.1.2020 http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Chinnigadoo, M. & Korkalainen, A. (2017). *Maahanmuuttajaäitien erityisen tuen tarve kotoutumisessa: Espoolaisten maahanmuuttajaäitien kokemuksia* (Opinnäytetyö, Laurea ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201802122349>
- Eliassi, B. (3.1.2017). Conceptions of Immigrant Integration and Racism Among Social Workers in Sweden. *Journal of Progressive Human Services*. 28(1), s. 6–35. Saatavilla 2.12.2020 <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10428232.2017.1249242>
- Ellermann, A. (13.2.2019). Discrimination in migration and citizenship. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(12), s. 2463–2479. Saatavilla 2.12.2020 <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369183X.2018.1561053?src=recsys>
- Halla, T. (2018). Esipuhe. Teoksessa A. Castaneda, J. Mäki-Opas, J. Jokela, S. Kivi, N. Lähteenmäki, M. Miettinen, T. Nieminen, S. Santalahti, P. & PALOMA-asiantuntijaryhmä. *Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa – PALOMA-käsikirja* (s. 3–4). Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/PALOMA_K%c3%84SI-KIRJA_WEB2.pdf?sequence=4

- Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. (2005). Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 189–222). Tampere: Vastapaino.
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 33/2017). Helsinki: Juvenes Print. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Karayilan, S. (2017). *Kotoutuen osaksi yhteisöä* (Kasvatustieteen Pro Gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta) Saatavilla 15.9.2020 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201708152283>
- L 493/1999. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20maahanmuuttajien%20kotouttamisesta>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kotoutumisen%20edist%C3%A4misest%C3%A4>
- L 1325/2014. Laki yhdenvertaisuudesta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Okafor, E. (2019). *Tavoitteena toimijuus* (Opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu, sosiaalialan tutkinto-ohjelma). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019112823231>
- Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. (2017). Haastattelun keruu ja käsittelyn ABC. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.)

- Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 413–427). Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s.427–444). Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 22–56). Tampere: Vastapaino.
- Saaranen-Kauppinen, S & Puusniekka, A (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 30.1.2021 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>
- Saxén, N., Nilsson, E. & Mubarak, Y. (2015). *Suomen somalit*. Helsinki: Into Kustannus.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko (i.a.). Yhteiskunta ja kirkko +. Monikulttuurisuus. Seurakunnat ja maahanmuuttajat. Saatavilla 3.12.2020 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/monikulttuurisuus/seurakunnat-ja-maahanmuuttajat>
- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. (2005). Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 9–21). Tampere: Vastapaino.
- Toivanen, T. (2016). *Äitinä uudessa maassa ja uudessa kulttuurissa* (Opinnäytetyö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, sosiaalian koulutusohjelma). Saatavilla 15.9.2020 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201604224866>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2012). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2009). *Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin*

järjestämiseksi. Saatavilla 19.1.2021

<https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Tutkimustieteen neuvottelukunta (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa – Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019*.

Saatavilla 30.1.2021

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö (i.a.). *Työn tueksi. Kotoutumislain käsikirja*.

Kotouttamistyön taustaa. Kotouttamistyön periaatteet.

Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Saatavilla 3.12.2020

<https://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-kaksisuuntaisuus>

Väestöliitto (i.a.). *Monikulttuurisuus. Tietoa monikulttuurisuudesta*.

Monikulttuurinen parisuhde. Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri.

Saatavilla 20.10.2020

https://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

LIITTEET

LIITE 1: Kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Avioero	Perhe ja Parisuhde	Kotoutumisen osa-alueet
Aviomiehen kunnioitus		
Yhteenkuuluvuuden tunne		
Perheen merkitys		
Vanhempien kunnioitus		
Äitiyden haasteet kasvatuksessa		
Yksinäisyys kotiäitinä		
Lasten oikeudet Suomessa		
Yhteisön vaikutukset	Yhteisö	
Yhteisöpaine		
Oma tahto	Uskonto	
Uskonnon tärkeys ja Koraanin mukaan eläminen		
Miehellä ja naiselle erilaiset rajat		
Kahden uskonnon välillä tasapainottelu	Kahden kulttuurin yhdistäminen	
Kahden kulttuurin välillä tasapainottelu		
Oman kulttuurin ylläpitäminen		
Suomalaisen kulttuurin omaksuminen		
Huoli lapsista	Tabut	
Puhumattomuus kaltoinkohtelusta		
Murrosiän muutokset		
Seksuaalikasvatus		
Mielenterveys	Turvattomuus	
Väkivallan kokemukset ja vaikutukset		
Väkivallan yleisyys		
Ihmisoikeuksien riisto		
Pelko	Tuki ja apu	
Avun menettäminen ja selviäminen yksin		
Yhteiskunnan tarjoama apu		
Sosiaalisten verkostojen merkitys	Luottamus ihmisiin	
Viranomaispelko		
Epäluottamus tulkkia kohtaan	Kieli	
Kielitaidottomuus		
Kielen oppimisen merkitys		
Perheen sisäiset kielelliset haasteet		
Harrastuksien merkitys		

Luovuus ja itsensä toteuttaminen	Toimijuus	
Työn ja koulutuksen merkitys		
Talousasioiden ja muiden asioiden hoitaminen		
Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen	Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naiseus	
Tasa-arvon toteutuminen		
Epätasa-arvo kulttuurissa		
Vapauksien rajoittaminen		
Vapauden kaipuu		
Omanarvon tunteminen ja hyväksyntä	Hyvinvointi ja tulevaisuus	
Mielenterveys		
Uupuminen		
Ikävä		
Aktiivisuuden tärkeys		
Tyytyväisyys elämään		
Turvallisuuden tunne		
Haaveet, toiveet ja unelmat		

LIITE 2: Haastattelukysymykset

TAUSTA

Mistä olet kotoisin? Missä olet syntynyt?

Minkä ikäinen olet?

Milloin olet muuttanut Suomeen?

Miksi muutit Suomeen?

Millainen koulutus- tai työtausta sinulla on (kotimaa)?

Kerro tämänhetkisestä työ- tai koulutilanteestasi?

PERHE

Millainen on perheesi kotimaassa ja ketä siihen kuuluu?

Millainen perheesi on Suomessa ja ketä siihen kuuluu?

Kerro lapsuudestasi.

Millainen suhde sinulla oli/ on äitiin?

Millainen suhde sinulla oli/ on isään?

PARISUHDE

Oletko parisuhteessa?

Jos olet naimisissa, minkä ikäisenä menit naimisiin?

Miten tapasit kumppanisi?

Mikä on parasta parisuhteessasi?

Mikä on parasta puolisossasi?

YSTÄVÄT

Kerro ystäväpiiristäsi.

Onko sinulla suomalaisia ystäviä/ tuttuja? Onko sinulla kotimaastasi ystäviä/ tuttuja suomessa?

Mistä maasta ystäväsi ovat kotoisin?

YHTEISKUNTA JA TOIMIJUUS

Onko sinulla harrastuksia? Mitä ne sinulle merkitsee?

Onko sinulla kaikki tarpeellinen elämiseen?

Minkälaista on käydä virastoissa, kuten Kela tai terveyskeskus? Ymmärsikö he sinua?

Miten hoidat asioita, esim. kaupassa käynnin?

Miten hoidat pankkiasiat?

KULTTUURI

Kerro kulttuuristasi.

Kerro kotimaastasi.

Mitä eroa on suomalaisessa kulttuurissa ja omassa kulttuurissasi?

Oletko tuntenut kulttuurissasi yhteisöpainetta?

NAISEUS

Minkälaista on olla nainen? Mitä se sinulle merkitsee?

Millaista on olla naisena/ tyttönä sinun kotimaassasi?

Millaista on olla naisena/ tyttönä nyt Suomessa?

Mikä on kamalaa/ vaikeaa täällä Suomessa?

Mikä on kamalinta/ vaikeinta kotimaassa?

Mitä eroa näet naisena olemisessa lähtö- ja tulomaassa?

SUKUPUOLTEN VÄLINEN TASA-ARVO

Mitä mieltä olet sukupuolten välisestä tasa-arvosta, ja mitä se sinun mielestäsi tarkoittaa?

Miten mielestäsi sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu kulttuurissasi?

Miten mielestäsi sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu perheessäsi?

Miten mielestäsi lapsena sukupuolten välinen tasa-arvo toteutui kulttuurissasi?

Miten mielestäsi lapsena sukupuolten välinen tasa-arvo toteutui perheessäsi?

SENSITIIVISET ASIAT

Miten koet vointisi tällä hetkellä?

Oletko kokenut väkivaltaa tai seksuaalista ahdistelua elämäsi aikana?

Oletko pelännyt väkivaltaa elämässäsi?

Kuuluuko kulttuuriisi silvontaa?

Mitä olet mieltä silvonnasta?

TULEVAISUUS/ HAAVEET

Mistä haaveilet elämässäsi?